

sing. Maar even goed heet ons innerlijk geestelijk bestaan onze ziel. Zoals het in psalm 42 uit de diepte opkomt: „Gelijk het hart schreeuwt naar de waterstroom, zoo schreeuwt mijn ziel tot U, o God; mijn ziel dorst naar God, naar den levenden God.“ Of verder: „Ik gedenk daaraan, en stort mijne ziel uit in mij.“ Of ook: „Wat buigt gij u neder, o, mijne ziel, en zijt onrustig in mij.“

De Schrift splitst ons leven en onzen geest niet. Ons *leven* bestaat en ons *geestelijk* bestaan zijn in Gods Woord één. In het paradijs vormt God den mensch uit het stof der aarde. Maar de stoffelijke vorm is nog de mensch niet. De mensch komt eerst, als God er het leven in blaast. Maar komt het leven, dan is het een *menschelijk* leven; en een menschelijk leven is er niet en bestaat er niet, dan als uitgang van een zieleleven; en dat zieleleven bestaat niet zonder een ik, een persoon, een geestelijk wezen, dat verborgen is in ons hart.

Wie mensch is, kan dat geestelijk bestaan in zich beoedelen, verondigen, verderven, maar hij kan het niet uitschudden, het niet afleggen. De dood vernietigt het niet. Het blijft bestaan voort, tot zelfs bij de verlorenen in de plaats des verders.

„Menschen *geest* is zijn eigenlijk wezen. Al het overige is slechts de woonstede, de tabernakel, gelijk de apostel het noemt; maar de eigenlijke, de wezenlijke mensch, dat is de *geest* die in dien tabernakel woont.“

Die *geest* in u, dat is uw ik, uw persoon, met inbegrip van uw aanleg, van uw inborst, van uw bewustzijn, van uw gevoel, van uw wil, van uw krachten, gaven en talenten; kortom, dat alles samen wat uw innerlijk bestaan vormt, als uitmakende een eigen wezen, als dragende een eigen stempel, als uitkomende in een eigen karakter.

Het is altoos in de Schrift dezelfde tegenstelling.

In het paradijs de uit het stof geboorteerde vorm en de geest dien God er in blaast. In psalm 139 „de ongevormde klomp die als een borduursel gewrocht is,“ en daarbij dan het *ik* dat „in het verborgene gemaakt is.“ En zoo ook bij Job: „Gij hebt mij als leem bereid; mij als melk gegoten en mij als een kaas doen runnen. Met vel en vleesch hebt Gij mij bekleed, met beenderen en zenuwen hebt Gij mij saamgevochten;“ maar benevens dat alles hebt „Gij mij het leven, den *geest* gegeven.“

Wat voor oogen, wat zienlijk, wat tastbaar is, komt eerst, en daarin dringt dan het onzienlijke, dat in het verborgene van uw hart bestaat, en dat is uw geest.

En dien geest, die in u is, laat God nu niet verder aan zichzelf over. Neen, die geest blijft in zijn hand, onder zijn zorg; daar waakt Hij over. Meer nog, over dien geest in u houdt God *opzicht*, en het is van dat *opzicht* Gods, dat Job betuigt: „Uw *opzicht*, o mijn God, heeft mijn geest bewaard.“

Van dat „opzicht Gods“ over den geest merkt de mensch eerst niets. Zoo merkt het kindeke dat in de wieg sluipt, niets van het opzicht dat het moederogen houdt, of ook de kranke in zijn sluimerigen niets van het opzicht van wie waakt bij zijn sponde.

Van dat opzicht Gods over uw geest begint geest eerst iets te merken op later jaren, toen uw zielsorg voor het bestuur, voor de zorg, voor de trouwe van uw God ontdekt werd.

Maar zelfs dan gaat dit zeer langzaam toe. Het is aanvankelijk een ontdekken van het „opzicht Gods“ alleen in de zorg van uw Vader die in de hemelen is, voor uw uitwendig bestaan, en zelfs dat nog maar alleen in bijzondere gevallen, bij uitdrukkend bij bijzonderen nood. We leven dan in een voorstelling, alsof ons gewone leven vanzelf loopt, en alsof God de Heere alleen in bijzondere gevallen naar ons omziet en voor ons zorgt. Vandaar dat het danken en bidden zoo lange jaren alleen in oogenblikken van bijzonderen nood of angst een vuriger karakter aanneemt. En de jaren moeten reeds verre zijn voorgescreven, eer dat rustige, zalige gevoel ontstaat, van zich elken dag en elken nacht, bij gewone en bij buitengewone dingen, steeds door zijn God bewaakt, verzorgd en nagegaan te weten.

Maar daarnaast komt dan allengs een geheel ander besef op; het besef dat ook ons innerlijk, ons verborgen zielebestaan in Gods hand is, dat Hij ook daarop merkt, dat ook daarin zijn bestendige zorg werkzaam is, en dat de Heere onze God ook over ons geestelijk wezen in ons een gestadig *opzicht* uitoefent.

De ontdekking daarvan komt het eerst op in de *conscientie*.

Wie *opzicht* heeft, zorgt niet alleen, maar ziet ook toe, keurt, oordeelt, oefent gezag en macht, prijst of bestraft. En het is deze zijde van het „opzicht Gods“ over ons, waarmee we het eerst kennis maakten, en meestal het eerst na bedreven kwaad, doordien we het oordeel van den alwetenden, heiligen God in ons innerlijk wezen pijnlijk voelden indringen.

Dan voelt ons ik het, hoe God de Heere toezicht op ons houdt, toezicht tot over de kleinste daden, die we ons ten laste laten komen. Toezicht en opzicht over geheel ons innerlijken persoon, in alles.

Over wat we doen, over wat we nalaten, over onze neigingen, over onze begeerten en wenschen, over onze gedachten en woorden, ja, tot over de opwallingen uit onze verbeelding.

En daartoe gekomen, weten we dan twee dingen.

Voor eerst, dat er een „opzicht Gods“ gaat over ons levenslot, over onzen tegenspoed en voorspoed, over al wat ons wedervaart, en dat er één lijn door heel ons leven wordt getrokken, die ons heden aan ons verleden bindt, en straks dit heden in de toekomst overleidt. We weten dan, dat we Gods schepsel, zijn bezit, zijn eigendom zijn; dat Hij over ons beschikt, en niet wij over ons zelve; dat het plan van heel ons leven door God voor ons is vastgesteld; en dat naar dit plan ons leven loopen zal.

Maar dan ook ten tweede, dat we in ons innerlijk leven niet zelf heer en meester zijn, maar dat over ons zedelijk bestaan als mensch, diezelfde God rusteloos zijn heilig oog laat gaan, en ons voor onze eigen conscientie veroordeelt, zoo dikwijls we in strijd geraken met zijn heiligen wil.

En uit deze beide komt dan allengs een nog hooger besef op; het besef dat het „opzicht Gods“ over onzen geest, niet alleen een vermanend en oordeelend karakter draagt, maar ook datzelfde karakter van trouwe zorg bezit, dat we in ons levenslot leerden aanbidden.

De ziel ontwaart dan, hoe God ons innerlijk wezen niet alleen bespiedt om het te beoordeelen, maar ook in dit innerlijk wezen onzer ziel bestendige bezig is, het gestadig bewerkt, er rusteloos zijn zorg aan wijdt.

De apostel teekent ons dit in het beeld van een landman, die het gewas verzorgt, dat ontkeimt op den akker, dien hij bereid en bezaaid heeft.

Zoo is dan ook onze ziel als een hof des Heeren, waarin zijn planting ontkeimt en opbloeit, dien hij koestert door zijn zon, dien hij bevochtigt met zijn dauw, dien hij wijd en beveiligd, en waarop hij de vrucht rijpen doet.

Ook zelf bewerken we onze ziel. En goede en kwade invloeden bewerken ons evenzo uit de menschen- en geestenwereld.

Maar veel ernstiger karakter draagt de bestendige bezigheid van God in onze ziel. Ook al merken we het niet, God heeft te allen tijde den toegang tot ons hart. Zelfs in onzen slaap komt hij tot ons, om ons innerlijk bestaan te bewerken. Hij bereidt in ons de krachten die we straks noodig zullen hebben. Hij schikt en ordent in ons de krachten die op een bepaald doel moeten worden gericht. Wat over tien en meer jaren pas bij u tot uiting zal komen, is Hij nu reeds bezig in u voor te bereiden. Niets in uw innerlijk zielebestaan ontgaat Hem. Uw gewaarwordingen, uw neigingen, uw opkomende gevoelens, alles staat onder zijn heilig opzicht. Hij voert in u wat versterken zou. Hij buigt om, wat in u verkeerd zou groeien. En zooals een moeder voor haar kindeke in het uitwendege zorgt, zoo zorgt uw trouwe Vader voor elke ongelegenheid, voor alle nooddrift uwer ziel.

Dit is een werk Gods, dat in zijn raad begon, in uw voorouders reeds op u berekend werd, dat van de wieg af in u volbracht is, dat nooit ophield al de dagen en al de nachten van uw leven. Een werk Gods aan uw ziel, dat doorgaat als ge allen zijt of u menig onder de schare; dat niet afstaat onder uw arbeid, en dat met vaste hand gericht is op wat God bij Zichzelf heeft voorgenomen, nu en eeuwig van u te maken.

Uw eigen plan met uw ontwikkeling en uw karaktervorming gaat veelal niet verder dan dit korte leven, maar het „opzicht Gods“ over uw geest strekt zich uit tot in der eeuwen eeuwigheid, en hier wordt door de zorg van uw Gods in u bereid, wat eerst aan de overzij van het graf zich ontplooiën zal.

Dat „opzichts uws Gods“ is verzorging en opvoeding tegelijk. Het is de arbeid van den oppersten kunstenaar, die bezig is uit het leven uwer ziel zich een sieraad voor zijn Vaderhuis daarboven te bereiden.

En dat berisg zijn van uw God aan en in uw ziel, dat opzicht van uw God dat over uw geest gaat, kunt gij nu tegenwerken, en daardoor den Heiligen Geest bedroeven; maar ook gij kunt er als medewerker uws Gods in medewerken; en op dat laatste mikt juist de heilige aandrift van het kindschap, steeds kracht zoekend in de stille bede: „Verlaat niet wat U hand begon, o, Levensbron, wil bijstand zenden!“

Amsterdam, 23 Juni 1905.

Altijd goeden moed hebbende.

Onze voorspelling, dat de beslissende slag eerst bij de herstemming zou plaats vinden, is uitgekomen.

Voor wie zijn verwachting te hoog spande, is dit een teleurstelling geweest. In 1901 werd terstond de meerderheid verkregen en was al wat de herstemming bracht, winst. En menigeen leefde in de hoop, dat ook ditmaal de victorie even gemakkelijk zou worden behaald. Nu dit niet zoo is en zelfs in een enkel district de uitslag een nederlaag was, dreigt een gevoel van moedeloosheid zich meester te maken van wie eerst in de lichte hartig optimisme reeds van een overwinning droomde.

Dit levert een gevaar op voor den strijd, die ons de volgende week opnieuw wacht. Wat de Japaners op dit oogenblik zoo sterk maakt, is het glorieuse gevoel, dat zij in elken slag te land en te zee den vijand overwonnen hebben. En wat het Russische leger demoraliseert, is de bange gedachte, dat zij in den strijd telkens het onderspit hebben gedolven en alle persoonlijke heldenmoed tegenover het grooter getal en de meerdere gevefendheid hunner tegenstanders toch niet baat.

Voor een Christen nu past zulk een gevoel van moedeloosheid nooit. Het „altijd goeden moed hebbende“ van den Apostel Paulus moet ook zijn levensleuze zijn. Want hoe vaak ook de zaak van Christus verloren scheen, hoe klein ook het getal der belijders werd, hoe bitter ook de vervolging was te vuur en te zwaard, — telkens bleek de schijnbare nederlaag een overwinning te zijn, werd het bloed der martelaren het zaad der kerk en schoot de haageik, na van al zijn takken beroofd te zijn, weer nieuwe loten.

Bovendien, we strijden niet om persoonlijk succes, niet om de regereermacht in eigen handen te houden, maar om de eere onzes Gods. En daarom kunnen we, onzen plicht vervullend, de uitkomst overlaten in de handen onzes Gods. We gelooven dat de uitslag ook van dezen strijd niet beslist wordt door toeval of fortuin, niet afhankelijk van den wil der menschen, maar beheerscht wordt door het soeverein bestel van den Heere onzen God.

Dan alleen zou er oorzaak wezen van zelfverwijt en beschuldiging, wanneer door eigen gebrek aan energie of laf plichtsverzuim, de vijand de overwinning behaalde. Maar wat onze vaders in hun tachtigjarige worsteling met Spanje trots de wisselende oorlogskans altijd weer met moed bezielden; wat Prins Willem III, hoe zwak zijn leger was, tegenover Frankrijk's machtigen koning kracht schonk om te volharren, was het gevoel dat men streed voor de zaak des Heeren. Daarom desperceerde men niet, en de einduitkomst heeft het vertrouwen niet bedrogen.

In die stemming worde dan ook de strijd deze week voortgezet. In 1901 was de victorie gemakkelijk. De vijand sliep toen op de vroeger behaalde lauweren in. Aan ernstige verdediging van de vesting werd niet gedacht. En schier bij verrassing werd toen de overwinning behaald.

Thans is dit anders. Onze tegenpartij heeft alle krachten ingespannen. Het getal kiezers, dat ter stembus opkwam, was nooit zoo groot als thans. Al wat onze christelijke beginselen gram is, heeft als één man

zich aaneengesloten. De haat tegen een Regeering, die den Naam van God durft belijden, is tot het toppunt gestegen.

Indien bij zoo verwoeden aanval de winst, in 1901 verwonnen, weer was te loor gegaan, zou het niet te verwonderen zijn geweest. En wie den werkelijken toestand kende, was niet zonder zorg voor wat deze stembus brengen zou.

Er is daarom reden om God te danken, dat de eerste aanval is afgeslagen. Het aantal onzer kiezers klom in alle districten met honderden. Van achteruitgang was nergens sprake. Thans reeds zijn 46 Kamerzetels verzekerd. En wanneer bij de herstemming nog een zestal zetels behouden blijft, is de slag gewonnen.

Gewonnen niet alleen voor nu, maar voor jaren in de toekomst.

Waar onze tegenstanders ditmaal tot den laatste man in het gelid riepen, alle denkbare krijgslistten hebben uitgeput en geen enkel wapen ongebruikt hebben gelaten, daar is deze worsteling beslissend voor de toekomst van ons vaderland.

Want indien door de goede gunste onzes Gods ook thans de overwinning behaald wordt, dan is zij ditmaal niet te danken aan de gunstige omstandigheden of de lauwheid van onze tegenstanders, maar blijkt daaruit, dat de meerderheid van ons volk een Christelijke staatkunde wil.

Moge daarom het voorbeeld door onze tegenstanders gegeven, ons prikkelen tot verdubbelde krachtsinspanning. Indien de haat tegen de belijdenis van Gods Soevereiniteit zulk een geestdrift verwekken kan, hoeveel te meer moet dan de liefde tot God en Zijn eere ons niet bezielen, om in dezen strijd alles ten offer te brengen op zijn heilij altaar.

Niet de mensch, maar God.

Nog maar al te vaak hoort men in deze dagen zelfs door vrome Christenen zeggen, dat al de strijd om de eere Gods in ons land te handhaven, verkeerd is, want dat niet de mensch maar God zelf dat doen moet.

God regeert; Zijn raad zal bestaan; trots allen tegenstand van den mensch wordt Zijn heilige wil volbracht. En elke poging van den zwakken mensch om het Koninkrijk regiment van God te bevorderen, heet daarom niet alleen nutteloos, maar zelfs onvroom en tegen Gods wil ingaande. Werd niet Uzza gedood, omdat hij het waagde de hand uit te steken om de Arke Gods te stutten, toen deze dreigde te vallen? Heeft Christus niet aan Petrus geboden het zwaard in de scheede te steken, toen deze met uitwendige wapenen zijn Meester wilde verdedigen? En is het niet een krenken van Gods eere, wanneer het menschenkind zich vermeten wil den strijd op te nemen voor Gods Naam?

Nu kent men dit lied der valsche lijdelijkheid, dat de anti-nomianen van alle eeuwen hebben gezongen, en men weet ook hoe ernstig Gods Woord tegen dit drijven ons waarschuwt.

Wanneer David hoort, dat de onbesneden Goliath de slagorden des levenden Gods hooit, dan laat hij het niet aan God over om Zijn Eere te handhaven, maar neemt hij slinger en steen en verslaat in de kracht Gods den aanrander van Gods eere.

Wanneer Pinchas ziet, hoe Israël Gods gebod overtreden heeft, dan blijft hij niet stil in zijn tent zitten, denkende dat God het kwaad wel straffen zal, maar de ijver des Heeren komt over hem en hij roeit den gruwel uit Israël uit.

Van die valsche lijdelijkheid wil Gods Woord niets weten.

God roept zijn volk altoos op ten strijde. En niet Ruben, die rustig bij de stallingen blijft zitten, maar de mannen van Zebulon en Naftali, die hun zielen versmaad hebben tot in den dood, worden door het Woord Gods geloofd.

Trouwens, in hun eigen persoonlijk leven denkt niet één deze vromen er aldus over.

Al weten ze uitnemend goed, dat God ons het zwaard geeft op den diens, toch zullen ze broeden en sloven om dat brood te verdienen.

Al weten ze, dat God alleen genezing in krankheid schenken kan, toch laten ze den doctor roepen en gebruiken medicijnen, wanneer ze ziek worden.

Dat God werkt door middelen weten ze uitnemend wel, zoodra het gaat om hun brood, hun gezondheid, hun leven.

En zal dan waar het gaat om de eere Gods, om de handhaving van Zijn gezag, om de heiligheid van Zijn Naam, Gods kind niets doen, lijdelijk wachten en in stil zitten kracht mogen zoeken?

Zeker, God de Heere regeert over de volkeren.

Zijn gezag handhaaft Hij altoos. Maar Hij doet dat, door de volkeren, die naar Zijn Woord niet luisteren, te verwerpen.

Dat zou de vrucht zijn dezer valsche lijdelijkheid.

Daarvoor beware God ons land en volk.

Geen politiseerende dominés.

Een woord dat Evan Roberts, de bekende revivalist uit Wales, over Nederland gezegd wordt gesproken te hebben, wordt thans druk gebezigd, om onze Christenen, en inzonderheid onze predikanten, van deelname aan den politieke strijd af te houden.

Werp u, zoo lijd het schoone klinkend advies, op den geest van het volk. Tracht door de prediking de zielen tot God te bekeeren. Wanneer de volksgeest wordt omgezet, volgt een Christelijke staatkunde van zelf. Maar wie thans op politiek gebied medestrijdt, vooral wanneer hij een ambtsdrager is in Christus' kerk, verwaarloost zijn

eigen roeping, loopt gevaar van een Jehu's ijver, die niet recht is voor God, en tracht Gods koninkrijk op te bouwen met politieke middelen, in plaats van door de werking des Heiligen Geestes de zielen voor Christus te winnen.

Nu weet men, hoe reeds Groen van Prinsterer telkens tegen deze schijnbaar vrome raadgeving te velde trok, omdat ze in den diepten grond onvroom is.

Deze raad hoort thuis in den kring van het Methodisme, waar men alleen oog heeft voor de redding der zielen, en meent, dat daardoor alleen de eere Gods wordt bevorderd.

Maar die raad gaat lijnrecht in tegen het Calvinisme.

Voor het Calvinisme is ook de redding van den zondaar van hoog belang, en een geestelijke opwekking van het volk wordt evenzeer door ons als door den Methodist, beoogd. Maar hooger staat voor den Calvinist de eere Gods, die niet alleen in de bekeering van den goddelooze uitkomt, maar ook gehandhaafd moet worden op het gebied van wetenschap en kunst, van staat en maatschappij, van school en gezin.

En zoo eischt het ook het Woord van God.

Christus zelf heeft gezegd: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Wie dien Christus alleen als Verlosser van zondaren lief heeft, maar Hem niet eert ook in zijn koninklijke macht, heeft den vollen Christus niet, maar stelt zich met een halven Christus tevreden.

Dat daarom ook de dienaren van Christus deelneemen aan deze worsteling, schijnt ons geen afkeuring, maar eer lof te verdienen.

Indien de worsteling alleen ging om eenig staatkundig stelsel, protectie of vrijhandel, dan zou het zeker niet op den weg van de predikanten liggen, om daarbij op den voorgrond te treden.

Maar nu de strijd gaat om de alles beheerschende vraag, of de soevereiniteit Gods in ons vaderland zal erkend worden, zou elk dienaar van Christus ontrouw zijn, die niet het volle gewicht van zijn persoon en woord voor de zake Gods in de weegschaal wierp.

Zoo hebben onze Gereformeerde predikanten het steeds verstaan. Ze hebben op den kansel en in volksvergaderingen getuigd tegen elke antichristelijke politiek. En wanneer de Libertijsche regenten, met Oldenbarneveldt aan het hoofd, hun beduiden wilden, dat de dominés zich met de kerk en de religie te bemoeien hadden, maar dat zij de politiek aan de heeren moesten overlaten, dan hebben ze steeds geantwoord, dat zij als dienaren Gods geroepen waren, aan volk en Overheid den wille Gods voor te houden, zooals God dien in zijn Woord geopenbaard had.

Christelijke feestdagen.

De opmerking werd ons gemaakt of wij, door uit de *Rotterdamse Kerkbode* met instemming een artikel over te nemen, waarin op het hoog belang van de Christelijke feestdagen gewezen werd, niet in strijd kwamen met het gevoelen onzer Gereformeerde Vaders, die van geen anderen „heiligen dag“ wilden weten dan den door God zelf ingestelden Sabbatdag.

Nu kan dit belangrijk vraagstuk zeker niet in een kort artikel terloops worden afgedaan. Wanneer de artikelenreeks over „Onze Eeredienst“ wordt voortgezet, komt dit onderwerp van-zelf aan de orde. Eerst dan kan principieel op deze quaestie worden ingegaan.

Thans zij er alleen op gewezen, dat de strijd onzer Vaders een geheel andere was, dan dien wij te voeren hebben.

In de Roomsche Kerk was de beteekenis en waarde van den Sabbatdag geheel in de schaduw gesteld door de zoogenaamde „heilige dagen“. Hoe ernstig het gevaar was, dat hierin te voor de religie en voor de economische belangen school, behoefte hier niet uiteen te worden gezet. Uit scherpe reactie daartegen hebben zoowel Calvin te Genève als John Knox in Schotland zich tegen alle feestdagen verklaard en wilden zij alleen den Sabbat vierden. Geen menselijke of kerkelijke inzettingen, maar alleen Gods Woord mocht regel voor den kerkelijken eeredienst zijn.

In Nederland heeft deze strenge opvatting echter nooit ingang gevonden. Al wilden onze oudste Synodes de feestdagen zooveel mogelijk beperken, en al gingen enkele theologen onder den invloed van de puriteinsche richting in Engeland nog verder, het volk hield aan de groote Christelijke feestdagen vast en onze Synodes zijn voor den aandrang van het volksleven gewicht. Een absoluut principe is er niet van gemaakt.

Ook naar onze overtuiging behoort de vraag van de christelijke feestdagen tot de „middelmattige dingen“. Mits deze feestdagen maar niet dienen om eenig heilige te verheerlijken, maar uitsluitend gewijd worden aan de herdenking van de groote feiten uit Christus' leven, en het onderscheid tusschen deze door de Kerk verordende dagen en den door God ingestelden Sabbatdag maar niet uit het oog verloren worde, hebben we tegen de instandhouding dezer feestdagen geen bezwaar.

Indien we geestelijk zoo hoog stonden, dat de machtige heilsfeiten altoos even klaar en helder op ons bewustzijn inwerkten, waren die feestdagen niet noodig. Maar dit is niet zoo. En daarom is het goed, dat op gezette tijden in de prediking de beteekenis uiteengezet worde van Christus' geboorte, lijden, opstanding, hemelvaart en de uitstorting des Heiligen Geestes. We sluiten ons daarbij, wat de keure der dagen betreft, aan bij het gebruik van de algemeene Christelijke Kerk; en al weten we, dat Christus niet op 22 December is

geboren en Passie, Paschen en Pinksteren elk jaar verspringt, er is geen reden voor onze Kerken om van het algemeen Christelijk gebruik af te wijken.

Voorzover deze feestdagen saamvallen met den Rustdag dragen ze vanzelf een heilig karakter. Ze zijn dan niet heiliger dan de gewone Sabbath, maar om den eisch van het Vierde gebod behoort op dien dag alle slaafsche arbeid stil te staan en zou het zonde zijn tegen God, dien dag tot een dag van uitspanning of genot te maken.

Voorzover ze daarentegen, gelijk Kerstfeest, ze Paasch- en Pinksterdag en Hemelvaartsdag niet op een Sabbath, maar op een gewonen dag der week vallen, kan van een Goddelijk gebod tot stilstand van arbeid geen sprake zijn. Wel brengt de volksgewoonte mede, dat op dien dag niet gearbeid wordt, rekent de Overheid deze dagen officieel tot de feestdagen en roept de kerk de geloovigen dan saam tot de bediening des Woords, maar een Goddelijk gebod om op dien dag niet te werken of naar de kerk te gaan, is er niet.

De vraag of het daarom wenschelijk is juist op deze Christelijke feestdagen algemeene vergaderingen te houden, zooals Zendingen, jongelingsbonden enz., laten we thans rusten. Principieel af te keuren is dit niet. Het geldt alleen een praktisch belang. Enerzijds is het zeker wenschelijk, dat de saamkomsten der gemeente, die op die dagen gehouden worden, niet modeloos worden verzuimd. Maar men vergeet niet, dat deze saamkomsten geheel op één lijn staan met de gewone wekelijksche godsdienstoefeningen, en oft elke poging om deze tweede feestdagen een karakter van heiligheid toe te kennen aan den Sabbat, ons af zou voeren van de Gereformeerde lijn. En anderzijds mag niet uit het oog verloren, dat saamkomsten van groote bonden moeilijk anders kunnen gehouden worden dan op zulke dagen, waarop de gewone arbeid stilstaat. De vraag is dus, wat in dit geval den doorslag moet geven: of het algemeen Christelijk belang, dat door deze bonden wordt nagestreefd, of het kerkelijk belang, dat de saamkomsten der geloovigen behooren bezocht te worden. Het antwoord op die vraag is niet generaal te geven en hangt van allerlei bijkomende omstandigheden af.

Maar hoezeer we dus ook onderscheid maken tusschen deze kerkelijke feestdagen en den door God ingestelden Sabbatdag, in dit opzicht hebben we een geheel anderen strijd dan onze Vaders, dat we staan niet tegenover de Roomsche Kerk, die de heilige dagen vermenigvuldigt, maar tegenover den geest van het ongelooft, die de groote feiten uit Christus' verlossingswerk loochent en daarom op publiek terrein de herdenking van die feiten niet langer erkennen of door feestdagen aan de natuur, het familie- en volksleven ontleend, vervangen wil. Zoo en niet anders is het voorstel bedoeld, door een socialist in de Franse Kamer aangehangig gemaakt. En in zooverre daarin de antichristelijke geest van de Revolutie weer tot openbaring komt, gaat daartegen met de *Rotterdamse Kerkbode* ons protest.

In de erkenning door de Overheid van onze Christelijke feestdagen ligt nog een bewijs, dat we een Christelijke natie zijn. Dat stoot en ergert de partij, die op staatkundig gebied van geen Christelijke beginselen weten wil. Haat tegen Christus en Zijn Kerk drijft deze partij, waar ze de Christelijke feestdagen wil afschaffen. Daarom verzetten we ons tegen dit onheiligh streven en gelooven we, dat onze Gereformeerde vaders, levende in onzen tijd en staande tegenover denzelfden vijand als wij, in de handhaving der Christelijke feestdagen nog een bolwerk tegenover den geest des ongeloofts zouden zien.

Dr. Bähler.

Het provinciaal kerkbestuur van Friesland heeft doorgetast en Dr. Bähler, den man van het Boedisme, geschorst in zijn ambt; welke schorsing in definitieve afzetting overgaat, wanneer hij zijn dwaling niet herroepet.

Dr. Bähler legt zich bij deze beslissing niet neder en zal op de Synode zich bevoegen. Met belangstelling zien wij den uitslag dezer procedure tegemoet. Vooral indien Dr. Chavannes, de ultra moderne Waalsche predikant te Leiden, weer voorzitter der Synode wordt, zal de strijd in den boezem der Synode heet worden. Want de vraag zal principieel tot beslissing moeten komen, of men leertucht, dan wel leervrijheid in de kerk wil. En de modernen voelen uitnemend goed, dat wanneer in dit geval leertucht wordt toegepast, daarmee tegelijk ook over hun lot uitspraak zou zijn gedaan. We betwijfelen dan ook of de Synode, wanneer ze weer op dezelfde wijze is saamgesteld, het vonnis van het provinciaal kerkbestuur bekrachtigen zal. Het krachtig verzet van de moderne richting tegen deze procedure profeteert in dit opzicht niet veel goeds.

Toch blijft daarom dit proces een teeken des tijds. Het toont, dat ook in de Hervormde kerk nog een machtige groep is, die van onbegrensde leervrijheid niet weten wil. En al mag het zonderling zijn, dat hetzelfde provinciale kerkbestuur een socialistischen predikant als Dr. van der Heyden ongemoeid laat, terwijl het tegenover Dr. Bähler zoo forsich optreedt — het onderscheid tusschen socialisme en Boedisme is uit confessioneel oogpunt niet zoo bijster groot — toch waardeeren we het, dat het provinciaal kerkbestuur door de afkeuring van liberale en moderne pers zich niet intimideeren liet en een predikant, die publiek het Boedisme verdedigde, van zijn ambt heeft ontsd, wanneer hij niet tot herroeping kwam.

So

De indruk, dien maakte ontrent Soemba, was zeer. Het had den volking een wilde, het Christendom h door de zendingaar gevaar was gebrac

Geluklijk is de

Volgens medede

zelf — het ongeva weken geleden voo die bij Ds. Wielen amok gemaakt. H onzen zendingsspo

ouderting is ver

zwaar gewond; h

houw over de

del enz. zijn verb

broeder van Ds. v

van Arnhem, in

meedeelt. Maar

wezen moge, het

één half krankzinn

volking met dezen

heeft gemaakt, bli

We danken Ge

Wiengga gespaar

in het hospitaal te

begeven heeft, spe

zijn vrouw had z

ven en is dus aan

Onze kerken m

offervardigheid o

tegenoet komen.

moeten herbouwd

geven van dezen

gedacht worden.

Ds. Wiengga, m

dienearen het gebe

hand hen voor al

Eene nieuw

Kerkelij

Wanneer kerke

betreft, naar God

dan vloeit van

aan allen die t

geroepen zijn,

Words en aan o

stellen, dan bij e

het geval is, W

Kerken zijn die

moet althans een

algemeene begin

het kerkelijk lev

Gods Woord zijn

meene regelingen

diengtevolge ge